

Genomi špiljskih životinja: sljedeći korak u zaštiti bioraznolikosti

Martina Pavlek

Institut „Ruđer Bošković“, Zagreb
Hrvatsko biospeleološko društvo, Zagreb

Projekt *Genomes in the dark – collecting in a hidden biodiversity hotspot in Croatia (CroGen)* provodio se u 2024. godini na Institutu „Ruđer Bošković“ u Zagrebu pod vodstvom dr. sc. Martine Pavlek. Financiran je od strane Europske komisije kao dio velikog paneuropskog projekta *Biodiversity Genomics Europe* (<https://biodiversitygenomics.eu/>).

Cilj projekta bio je sakupiti 150 špiljskih vrsta iz Hrvatske za buduće sekvenciranje genoma, pa su tako sakupljene vrste iz skupina pijavica, puževa, stonoga, pauka, lažipauka, štipavaca, lažištipavaca, kopnenih i vodenih rakova, skokuna, kornjaša i špiljskih konjica. Svrha sekvenciranja genoma dešifriranje je ukupne DNA, tj. genetičke upute nekog organizma, čime se dobiva moćno oruđe za proučavanje svih aspekata biologije neke vrste. U današnje doba sve veće ugroženosti bioraznolikosti potrebno je imati što više alata pomoću kojih ćemo za početak razumjeti promjene, a onda ih potencijalno i ublažiti ili čak spriječiti.

Važan dio projekta bila je i edukacija. U surorganizaciji s PP Velebit i Centrom izvrsnosti Cerovačke špilje, održana je radionica za učenike osnovne i srednje škole iz Gračaca. Učenici i djelatnici Parka imali su priliku čuti predavanje o špiljskoj fauni i staništu općenito, specifično o špiljskoj fauni južnog Velebita, te o samom projektu i značaju sekvenciranja genoma za proučavanje i zaštitu bioraznolikosti. Nakon toga promatrali su konzervirane špiljske životinje pod lupom, a za kraj odveli smo ih u Donju špilju u kojoj su uz stručno vodstvo članova Hrvatskog biospeleološkog društva promatrali žive špiljske životinje u njihovom prirodnom okruženju. Također, edukaciju smo održali i za studente biologije te za djelatnike NP Mljet u sklopu terenskog istraživanja na otoku Mljetu.

Pripremanje živih špiljskih životinja za transport | Foto: Tin Rožman

Edukacija u Donjoj Cerovačkoj špilji | Foto: Martina Pavlek

Predavanja | Foto: Martina Pavlek